

Isten tenyerén

2009 április 15. Bob

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [381](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Fenti címen filmsorozat megy az Urániában, és amint tehettem, magam is elmentem oda. Mit is láttunk? Néhány öregasszony és két fiatalabb mesélt erről-arról, időnként összeálltak és nótáztak, közben néhány zsáner-felvétel a faluról, meg egymás. És ez alatt a nézőtér zsúfolva, a jegyek elfogytak, akinek nem jutott ülőhely, az a fal mellett a szőnyegen üldögélt, mert mindenkit beengedtek.

Fenti címen filmsorozat megy az Urániában, és amint tehettem, magam is elmentem oda. Mit is láttunk? Néhány öregasszony és két fiatalabb mesélt erről-arról, időnként összeálltak és nótáztak, közben néhány zsáner-felvétel a faluról, miegymás. És ez alatt a nézőtér zsúfolva, a jegyek elfogytak, akinek nem jutott ülőhely, az a fal mellett a színyegen üldögélt, mert mindenkit beengedtek. Ki más is lehetne, akinek a neve ezt a csodát teszi, mint Molnár V. József, Jóska bátyánk, néprajzi-önismereti tudományunknak a hivatalos-népszerű sajtó által máig agyonhallgatott, mégis tömegek által tisztelt, még inkább: szeretett egyszemélyes intézménye. Aki nem ismeri, be kell mutatnom, ám bajban vagyok, hiszen tevékenysége alig nevezhető meg az ismert kategóriákkal.

Egy régi parasztyerek, akiben meg van hozzá a tehetség, grafikus lesz. Rajzoló, aki hol természet után, hol meg nem, teszi azt, amit elvárnak egy grafikusától. Azonban, mit ad Isten, elégedetlen szakmájával, hiszen mit is vár tőle, és általában a művésztől a kor szelleme? Pusztán annyit, hogy fejezze ki magát, és ebbéli tevékenységében a modern művészt már nem köti sem Isten, sem ember. A művészet ellenrizhetetlen hókuszpókusszá züllött, megszüntek a szabályok, bármit fröccsenhetek a vászonra, a lényeg csak az, hogy legyen, aki megmagyarázza. Olyan pedig mindig akad. Hát ez az, amire semmi szükség, egyetlen indoka a sznobéria, ezt már sokan felismerték. Ha a felismerés laikusban jön, hát legfeljebb nem jár többé kiállításra, de mit tesz maga a művész? Rosszabb esetben meghasonlik és alkoholista lesz, de nem úgy Jóska bátyánk. Elkezdte módszeresen keresni az elveszett szabályokat, és így jutott a mindig kötött formákban dolgozó népművészethez. Püff, vége is a grafikus pályának! Mert rögtön kiderült, hogy a lényeg nem a perspektíva, de nem is a művész lelkében dúló viharok ábrázolása. Kiderült, hogy van közös nyelve a korondi fazekasnak és a hopi indiánnak és a kőkorszaki barlangi festménynek. Ez a nyelv örök, egyértelmű és némi utánjárással bárki által könnyen ellenrizhető, mert a legegyszerűbb jelekkel dolgozik, és a legkevésbé sem kíván magas iskolai végzettséget. És egyenesen vezet a néprajzi tudomány általános műveléséhez és gyűjtéshez, mely már nem csak zenei célú, de általános. Élő adásból, tartalmilag idézek: „Volt egy kis egyetemista lány, a Galga mentéről származott, a nagyanyja most is ott él. Egy-szer együtt utaztunk, kérdeztem: nagyanyád ismeri a hagyományokat? Á, dehogya, nincs ott már semmi... No jó, azért csak látogassuk meg! Szívesen látott az öregasszony, én meg nem faggatóztam, de mikor megkérdezte, mivel kínálhatna meg, ezt mondtam: ha lehet egy csésze teát, kis pálinkát, mézet és egy kést kérnék. Akkor a teába beletettem a mézet, rá a pálinkát, és a késsel megkevertem. Kérem, ennek ez a módja, mindenhol így csinálták még nem régen. Pálinkás teába kanállal nyúlani nem lehet. Elkerekedett a szeme az asszonynak, és megnyílt! Egy nyelven beszélünk! Egyik legjobb adatközlőm azóta is.”

Alkalmatlan ez a hely az új bemutatására. Mert lélekben ma is viseletben jár, szeretet hatja át és végtelen alázat népe iránt. Amikor megszólal, halkán beszél, bármekkora is az élőadóterem, mégis jól érteni minden szavát. És miket tud, túl a pálinkás teán, például a gyermekrajzokról! Innen egyébként a cím: régen gyermekekre, a gyermeki lelkiállapot jellemzésére használták ezt a kifejezést, hogy tudniillik „Isten tenyerén” él a kicsi. Azaz romlatlanul, tiszta lélekkel, távol a felnőtt világ gondjaitól. S világlátását szavainál jobban fejezi ki rajza, ezért kell foglalkozni vele, keresni sajátos szabályait, melyek természetesen nem is szabályok a felnőtt értelemben. Manapság egyre több óvodában, iskolában hagyják rajzolni gyermekeinket csak úgy, maguk kedvére, nem belefolyva pedagógiai vagy rajz-szakmai elvekkel. Bizonyos, hogy ez az öröndetes helyzet Molnár áldásos tevékenységének is köszönhető!

És még valami, egy fogalom terjedése, mely érzésem szerint szintén nem kis mértékben az új tanításának az eredménye. A szerves kultúráról van szó. Arról, hogy a magas kultúrában az élet kisebb-nagyobb jelenségei, megnyilvánulásai egymással összefüggnek. Semmi sincs véletlenül. A szabályokat ugyan értelmi eszközökkel ritkán lehet megfogni. Gyümölcséről is-merszik meg a fa. Ideje van az élet minden jelenségének, a szigorú böjttől a féktelen trágárságig, de értelme mindennek csakis a maga idejében és helyén van. Aszkézist követel a böjt, de sohasem ünneppon. Szabad a lányokkal hancúrozni, de csakis legényeknek, és csakis a farsangi időben. Így kerek a világ.

A kartali asszonykórusról szólt a film. Az új küzdelmeikről, amiket hagyományaik megtartásáért naponta folytatnak. Azokért a hagyományokért, melyek időtlen idők óta értelmes keretét adják életünknek, amelyeknek nincs tudományos magyarázata, csak úgy tudjuk, hogy mi-kor mit tegyünk. Hogy ünneppon nem dolgozunk, hogy Miklós püspök neve napja nem karácsonykor van, hogy a locsolás Húsvét hétfőjén van, nem kedden, sőt mifelénk (Zalában) csakis hétfőn tizenkét óráig! (És legények locsolnak lányokat, házias emberek nem vesznek részt benne.) És a legfontosabb: hogy nagyvárosi létünk ugyan megnehezíti, de nem zárja ki, hogy tiszteljük saját hagyományainkat. Magam jó tíz éve tanulom, és eljutottam oda, hogy böjti időben nem esik jól a zsíros étel. Ez így van jól! Erre „programozott” Teremtőnk, és egész létünk akkor lehet kiegyensúlyozott, ha az eredeti programnak megfelelően élünk. Ebben a programban nincs pláza és kóla, de benne van az esztendő rendje, az általa megkövetelt élet-vitel, melyben helye van mindennek, amire valóban szükségünk van. Nem szükséges a meleg vizet feltalálni.

Mindenkinek ajánlom, látogasson el az Urániába, ha teheti. Márton napján, november tizenegyedikén volt az előadás, utána kéthetenként következnek a másikkak. Ha ki messzi lakik, annak Jóska bátya nagy valószínűséggel helyébe megy, mert fáradhatatlanul járja az országot, könyvei pedig többé-kevésbé hozzáférhetőek a Székita nevű boltlátozó üzleteiben. Sőt ehelyett kell ajánlanom, hogy hasonló elhivatottsággal mások is hasonló munkásságot folytatnak, ugyan hivatali összefüggés nincsen közöttük, ám munkásságuk minősége és tárgya, valamint a sajtó közönsége indokolja, hogy itt hívjam fel a figyelmet Pap Gábor, Szántai Lajos, Berecz András, Kustár Zsuzsa előadásaira. Elnézést azoktól, akik esetleg kimaradtak!

Pogány István

Szerző a Flag Polgári Műhely tagja

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

Ajánló